

Ed. 157. Frumvarp til laga [95. mál]

um breyting á lögum nr. 50 1946, um almannatryggingar og viðauka við þau.

(Lagt fyrir Alþingi á 74. löggjafarþingi, 1954.)

I. KAFLI

1. gr.

Auk þeirra starfsmanna, sem nefndir eru í 4. gr. laganna, er ráðherra heimilt að skipa sérstakan yfirlækni Tryggingastofnunar ríkisins, er nefnist heilsugæzlustjóri.

Heilsugæzlustjóri skal hafa yfirstjórn allra læknamálefna stofnunarinnar í samráði við forstjóra.

Hann hefur með höndum framkvæmd og forstöðu heilsugæzlumála Tryggingastofnunarinnar, er þriðji kafli laganna kemur til framkvæmda, en vinnur þangað til að undirbúningi þeirra framkvæmda og hefur yfirumsjón með starfsemi sjúkrahúsaganna meðan þau starfa.

Tryggingayfirlæknir annast í samráði við heilsugæzlustjóra störf þau, sem honum eru sérstaklega falin í lögnum.

2. gr.

Ráðherra er heimilt að gera breytingar á skipun og verksviði sérfræðinganevndar þeirrar, er um getur í 2. málsg. 6. gr. laganna, þannig að heilbrigðismálaráðherra tilnefni einn mann í nefndina, er verði formaður hennar í stað landlæknis, og að hlutverk nefndarinnar verði eingöngu að úrskurða örorkustig og orkutap þeirra,

er sækja um bætur og ekki vilja una úrskurði lækna Tryggingastofnunarinnar eða tryggingaráð telur ástæðu til að leita úrskurðar nefndarinnar um.

3. gr.

Stéttarsamband bænda skal hafa rétt til þess að skipa einn fulltrúa til þess, ásamt fulltrúum þeim, er um getur í 9. gr. laganna, að taka þátt í umræðum tryggingaráðs og gera tillögur um skiptingu í áhættuflokka og iðgjöld samkv. 113. gr.

4. gr.

Til ársloka 1955 skulu sýslunefndir í tryggingaumdæmum utan kaupstaða fara með störf trygginganefndar, sbr. 11. gr. laganna. Þó er sýslunefnd heimilt að fela þessi störf sérstakri nefnd, er hún kýs. Í kaupstöðum utan Reykjavíkur annast stjórnir sjúkrasamlaganna þessi störf. Verði öll sjúkrasamlög í tryggingaumdæmi sameinuð í eitt samlag, skal stjórn þess fara með störf trygginganefndar í umdæminu í stað sýslunefndar.

II. KAFLI

5. gr.

Grunnupphæðir bóta samkv. II. kafla laganna, 1.—4, skulu vera sem hér segir:

1. Árlegur elli- og örorkulífeyrir samkv. 15. og 18. gr. laganna:
  - a. Fyrir hjón, þegar bæði fá lífeyri:

Á 1. verðlagssvæði	kr. 6528.00
Á 2. —	— 4896.00
  - b. Fyrir einstaklinga og hjón, þegar annað fær lífeyri:

Á 1. verðlagssvæði	— 4080.00
Á 2. —	— 3060.00
2. Árlegur barnalífeyrir samkv. 20. gr. laganna:

Á 1. verðlagssvæði	— 2400.00
Á 2. —	— 1800.00
3. Árlegar fjölskyldubætur samkv. 30. gr. laganna:

Á 1. verðlagssvæði	— 1200.00
Á 2. —	— 900.00
4. Ekkjubætur samkv. 35. gr. laganna:

Fyrstu 3 mán., eftir lát maka	kr. 600.00 á mán.
Næstu 9 mán., ef ákvæði greinarinnar heimila	— 450.00 — —
5. Hámark árlegra makabóta samkv. 38. gr. laganna:

Á 1. verðlagssvæði	kr. 2448.00
Á 2. —	— 1836.00
6. Sjúkrabætur samkv. 40. gr. laganna:
  - a. Fyrir kvænta karla, þegar konan vinnur eigi utan heimilis:

Á 1. verðlagssvæði	kr. 18.00 á dag.
Á 2. —	— 15.00 — —
  - b. Fyrir aðra:

Á 1. verðlagssvæði	— 15.00 — —
Á 2. —	— 12.00 — —

Nú eru hjón eigi samvistum, af heilsufarsástæðum eða öðrum ástæðum, er tryggingaráð metur jafngildar, og er ráðinu þá heimilt að úrskurða hvoru hjónanna um sig einstaklingslífeyri samkv. 15. gr. laganna.

6. gr.

Takmarkanir þær, sem ákveðnar eru í 2. og 3. málsg. 23. gr. laganna á greiðslum barnalífeyris til ekkna, skulu einnig gilda um greiðslur barnalífeyris til mæðra óskilgetinna barna og fráskilinna kvenna samkv. 27. og 28. gr.

7. gr.

Tryggingaráði skal heimilt að greiða ekkjum allt að fullum barnalífeyri, í stað háls, eins og ákveðið er í síðustu málsg. 23. gr. laganna.

8. gr.

Þegar Tryggingastofnun ríkisins greiðir barnalífeyri samkv. 1. málsg. 27. gr. laganna, á hún endurkröfurétt á hendur barnsföður, og fer um innheimtu slíkrar kröfu eftir ákvæðum 117. gr. laganna.

Verði vanskil af hálfu föður, skal innheimta kröfuna hjá framfærslusveit hans og telst fjárhæðin framfærslustyrkur veittur honum. Eignast Tryggingastofnunin að öllu leyti sama rétt á hendur framfærslusveit föður og dvalarsveit móður hefur samkvæmt framfærslulögum, þar með talinn sá réttur að leita yfirvaldsúrskurðar um sveitfesti barnsföður samkv. 76. gr. framfærslulaga, nr. 80/1947.

Um endurkröfurétt framfærslusveitar á hendur barnsföður fer samkv. ákvæðum framfærslulaga. Vanræki framfærslusveit að greiða, eignast Tryggingastofnunin þann rétt, sem dvalarsveit móður á samkv. framfærslulögum, til að endurkrefja ríkissjóð um upphæðina.

Aðrar bætur og styrki, sem Tryggingastofnunin á endurkröfurétt á, skal innheimta með sama hætti.

9. gr.

Ákvæði 28. gr. laganna skulu aðeins taka til þeirra fráskilinna kvenna, sem fengið hafa fullan lögskilnað.

10. gr.

Sama rétt og ekkjur og fráskildar konur eiga til lífeyrisgreiðslu með börnum sínum samkv. 23. og 28. gr. laganna skulu þær íslenskar konur eiga, sem gifzt hafa erlendum mönnum, ef þeir hafa fallið frá, yfirgefið þær eða skilið við þær, enda dvelji þær á Íslandi ásamt börnum þeim, er þær taka lífeyri fyrir. — Lífeyrinn skal greiða frá þeim tíma, er barn hætti að njóta framfærslu föður síns eða meðlagsgreiðslu frá hans hendi, eigi lægri en lífeyrisgreiðslan, enda hafi barnið dvalið á Íslandi, þó eigi lengra aftur í tímann en til 1. janúar 1951. — Ríkissjóður endurgreiðir Tryggingastofnunin barnalífeyri þennan.

11. gr.

Heimilt skal tryggingaráði að greiða fjölskyldubætur vegna barna, þótt þau dveljist ekki á heimili föðurins og ákvæði 2. málsg. 32. gr. laganna taki til þeirra, ef sannað er, að hann kostar framfæri þeirra að fullu, enda greiðast bæturnar þá til hans.

12. gr.

Auk fjölskyldubóta samkv. 30. gr. laganna skal greiða árlegar fjölskyldubætur með öðru og þriðja barni sem hér segir:

Á 1. verðlagssvæði með 2. barni kr. 400.00, með 3. barni kr. 600.00.

Á 2. — — — — — með 2. barni — 300.00, með 3. barni — 450.00.

Bætur þessar greiðast með sömu vísitöluuppbót og aðrar bætur, og fer um greiðslurnar að öðru leyti eftir ákvæðum 30.—33. gr. laganna.

Ekkjur, ógiftar mæður og fráskildar konur, sem hafa fleiri en eitt barn undir 16 ára aldri á framfæri, skulu eiga rétt til mæðralauna. Mæðralaunin greiðast án tillits til þess, hvort konan nýtur jafnframt barnalífeyris eða eigi. Mæðralaunin

nema sömu upphæð og fjölskyldubætur samkvæmt 1. málsgr. þessarar greinar og 30. gr. laganna.

Bætur samkvæmt þessari grein greiðast ársfjórðungslega eftir á.

13. gr.

Fæðingarstyrkur samkv. 34. gr. laganna skal vera jafn til allra mæðra og nema kr. 600.00 fyrir hverja fæðingu. Þó skal ógift móðir, sem verður fyrir vinnutjóni og tekjumissi vegna barnsburðar og leggur fram úrskurð á hendur barnsföður fyrir barnsfararkostnaði eða hefur gert ráðstafanir til þess að afla sér slíks úrskurðar, eiga rétt á því, að Tryggingastofnunin greiði henni til viðbótar allt að kr. 300.00 á mánuði í allt að 3 mánuði á þann hátt, sem í 2.—4. mgr. greinarinnar segir, enda hefur þá Tryggingastofnunin endurkröfurétt á hendur barnsföður og sveitarfélagi fyrir viðbótarupphæðinni, á sama hátt og segir í 27. gr. laganna um endurkröfurétt á barnalífeyri.

14. gr.

Til ársloka 1955 er Tryggingastofnun ríkisins heimilt að greiða giftum konum, þótt þær vinni eigi utan heimilis, sjúkrabætur vegna aðstoðar eða hjúkrunar í veikindum þeirra, sbr. 92. gr. laganna, enda nemi sjúkrabætur til þeirra eigi hærri upphæð en samsvarar lífeyri samkv. 15. gr. laganna og greiðist því aðeins, að skilyrði 2. málsgr. 40. gr. laganna séu fyrir hendi.

Þá er og heimilt að greiða sjúkrabætur til manna, sem náð hafa 67 ára aldri, ef þeir njóta ekki lífeyris eða annarra bóta frá Tryggingastofnuninni.

Hafi sjúkrasamlag eða sveitarstjórn í þjónustu sinni hjúkrunarkonu eða aðstoðarstúlkur til þess að veita hjúkrun eða aðstoð á heimilum í veikindum, er Tryggingastofnuninni heimilt að taka þátt í kostnaði við þau störf eftir samkomulagi við viðkomandi aðila.

15. gr.

Tryggingarráði er heimilt, þegar ekki liggja fyrir fullar sannanir þess, að tekjur umsækjanda um sjúkrabætur hafi rýrnað svo vegna sjúkleikans, að þær fari niður fyrir það mark, sem 2. málsgr. 39. gr. laganna ákveður, að fresta úrskurði um sjúkrabætur, þar til fullnægjandi upplýsingar um tekjur hans á veikindaárinu liggja fyrir.

16. gr.

Ákvæði b-liðs 42. gr. laganna um lengri biðtíma þeirra, sem hafa launþega í þjónustu sinni, skulu aðeins gilda um þá, sem kaupa svo mikla vinnu, að þeim beri að greiða gjald samkv. 112. og 113. gr. af meiru en 52 vinnuvikum.

17. gr.

Heimilt skal tryggingaráði að víkja frá þeim ákvæðum 1. málsgr. 43. gr. laganna, sem gera sjúkrahúsvist eða rúmlegu að skilyrði fyrir greiðslu sjúkrabóta, ef sérstaklega stendur á.

18. gr.

Heimilt skal tryggingaráði að lengja tilkynningarfrest þann, sem um ræðir í 44. gr., þó ekki yfir 3 mánuði.

19. gr.

Grunnupphæðir slysabóta samkvæmt II. kafla laganna skulu vera sem hér segir:

1. Dagpeningar samkv. 53. gr. laganna kr. 22.50 á dag.
2. Fullur árlegur örorkulífeyrir samkv. 56. gr. laganna kr. 4080.00.
3. Dánarbætur samkv. 57. gr. laganna:
  - a. Til ekkju eða ekkils samkv. 1. tölul. kr. 9000.00. Fullur lífeyrir samkvæmt sama lið kr. 4080.00.
  - b. Barnalífeyrir samkv. 2. tölul. kr. 2400.00 á ári.

c. Bætur til uppkomins barns samkv. 3. tölul. kr. 3000.00—9000.00. Sama gildir um systkini, sbr. 5. tölul.

d. Bætur til foreldris samkv. 4. tölul. kr. 3000.00—9000.00.

Heimilt er Tryggingastofnuninni að hækka örorkulífeyri samkv. 2. tölul. þessarar greinar, eftir sömu reglum og gilda um ellilífeyri samkv. 17. gr. laganna.

20. gr.

Sé um að ræða dauðaslys lögskráðra sjómanna, skal auk bóta þeirra, sem greiddar eru í eitt skipti fyrir öll samkv. a-, c- og d-lið 3. töluliðs 19. greinar, greiða þessar grunnupphæðir:

1. Til ekkju eða ekkils skv. fyrri málslíð a-liðs ..... kr. 14000.00
2. Til uppkomins barns eða systkinis skv. c-lið, enda hafi hlutaðeigandi verið á framfæri hins látna vegna skorts á starfsgetu ..... kr. 2000.00 til — 6000.00
3. Til foreldris skv. d-lið ..... — 2000.00 — — 6000.00

Ef viðbótarbætur þessar nema ekki fullum 6400.00 krónum samtals fyrir hvert einstakt slys, skulu þær hækkaðar í þá upphæð.

Nú lætur hinn látni ekki eftir sig aðstandendur, sem rétt eiga til viðbótarbóta samkv. 1.—3. tölulið þessarar greinar, og skal þá bæta slysið með kr. 6400.00, sem skiptist milli barna hins látna, er njóta lífeyris samkv. b-lið 3. töluliðs 19. greinar, ef fyrir hendi eru, ella til dánarbús hans.

21. gr.

Ráðherra getur ákveðið, að útgerðarmönnum skuli sky't að tryggja gegn auka-iðgjaldi áhættu þá vegna bótaskyldra slysa, sem þeir bera samkvæmt 32. gr. laga nr. 41 19. maí 1930, þannig, að Tryggingastofnunin greiði hinum slasaða, þegar dagpeningar eru greiddir samkv. 53. gr. laganna, einnig fullt kaup eða aflahlut í eina viku frá afskráningardegi að telja.

22. gr.

Barnalífeyrir samkv. 3. mgr. 56. gr. laganna skal aldrei vera lægri en verið hefði, ef lífeyririnn væri ákveðinn eftir fyrirmælum laganna um barnalífeyri til öryrkja, sbr. 20. og 22. gr. laganna.

23. gr.

Heimilt skal tryggingaráði að ákveða, að árlegar umsóknir um bætur, sbr. 65. gr. laganna, megi niður falla að því er varðar einstakar bótategundir, fleiri eða færri, og ákveður ráðið þá, hversu oft skuli endurnýja umsóknir og leggja fram eða endurnýja skilríki til sönnunar bótaréttinum.

III. KAFLI

24. gr.

Framkvæmd heilsugæzlu samkvæmt III. kafla laganna skal frestað til 1. jan. 1956, að öðru leyti en því, að réttur sveitarfélaga, sem koma á fót heilsuverndarstöðvum eða lækningastöðvum og reka þær samkv. 76. gr. laganna, til ríkisstyrks samkv. 77. gr. laganna helzt óbreyttur, svo og ákvæði 82. og 83. gr. laganna um skipun lækna við slíkar stöðvar.

25. gr.

Til þess tíma, er 24. gr. segir, skal III. kafli laga nr. 104 30. des. 1943, um sjúkratryggingar, vera í gildi, með þeim breytingum, er hér greinir:

1. Ríkisstjórnin getur að fengnum tillögum tryggingaráðs ákveðið, að sjúkrasamlög, sem starfa í sama tryggingaumdæmi, skuli sameinuð, enda séu stjórnir a. m. k. $\frac{2}{3}$ hluta sjúkrasamlaganna því samþykkar. Nú sameinast öll samlög innan sama umdæmis, og skal þá sýslunefnd kjósa fjóra menn í stjórn samlagsins.

2. Ríkisstjórnin getur, ef tryggingaráð gerir tillögur þar um, ákveðið, að greiðslur sjúkrasam'aga fyrir lyf, önnur en þau, sem lífsnauðsynleg teljast til notkunar að staðaldri, og umbúðir utan sjúkrahúsa, samkv. 2. tölul. 33. gr. l. 104/1943, skuli takmarkaðar frekar en þar er gert.
3. Þegar maður, 67 ára eða eldri, þarfnast sjúkrahúss- eða hælsvistar umfram þær 5 vikur, er sjúkrasamlagi hans ber að greiða samkv. síðari málslið fyrstu málsgr. 38. gr. laga nr. 104 frá 1943, vegna ellikramar eða annarra slíkra sjúkdóma, skal Tryggingastofnun ríkisins þann tíma, er hann þarfnast hjálparinnar, greiða ríkisframfærslunni ellilífeyri þann, er hlutaðeigandi á rétt til, ásamt álagi, sem úrskurðað kann að vera samkv. 17. gr., ef ákvæði ríkisframfærslulaga nr. 78/1936 verða látin taka til langvarandi ellisjúkdóma á sama hátt og þau taka nú til annarra langvarandi sjúkdóma.
4. Ákvæði 2. mgr. 39. gr. taka ekki til þeirra, sem samkvæmt milliríkjasamningum öðlast rétt til sjúkrahjálpar í öðru landi vegna dvalar þar, að því er varðar þá sjúkrahjálp, sem samningarnir fjalla um.
5. Hámark framlags ríkissjóðs og sveitarsjóðs samkv. 47. gr. laga nr. 104/1943 skal vera 72 krónur á ári að viðbættri verðlagsuppbót samkv. vísitölu þeirri, sem uppbætur á laun, er ekki fara fram úr kr. 1830.00 á mánuði, miðast við.
6. Tryggingastofnun ríkisins skal greiða sjúkrasamlagsiðgjöld þeirra elli- og örorkulífeyrisþega, sem þess óska og eigi hafa hærri tekjur en svo, að þær ásamt lífeyri frá Tryggingastofnuninni eða eftirlaunum úr opinberum sjóði nemi þrefaldri lífeyrisupphæð samkv. 15. gr. laganna.

26. gr.

Til ársloka 1955 skal Tryggingastofnun ríkisins vera heimilt að greiða styrki til læknisvitjanasjóða, er starfa samkv. lögum nr. 59/1942, og til sjúkrasamlaga, sem verða fyrir óvenjulegum útgjöldum vegna sjúkraflutninga og læknisvitjana og starfa í héruðum, þar sem ekki eru læknisvitjanasjóðir. Styrkir þessir mega samtals nema allt að 300 þús. kr. á ári, og skal úthlutunin til læknisvitjanasjóða gerð að fengnum tillögum landlæknis, en úthlutun til sjúkrasamlaga samkvæmt ákvörðun tryggingaráðs.

27. gr.

Tryggingastofnun ríkisins skal, í samvinnu við félagsmálaráðuneytið og hlutaðeigandi héraðsstjórn, láta fram fara athugun á vinnugetu öryrkja, sem ætla má að geti unnið fyrir sér að nokkru eða öllu leyti, ef þeim er veittur kostur á atvinnu við þeirra hæfi. Jafnframt skal gera tillögur um ráðstafanir til þess, að starfskraftar slíkra öryrkja geti komið þeim sjálfum og þjóðfélaginu að sem mestum notum.

IV. KAFLI

28. gr.

Grunnupphæðir iðgjalda og framlaga til tryggingasjóðs samkvæmt IV. kafla laganna, 2—5, skulu vera sem hér segir árið 1955:

1. Árleg iðgjö'd hinna tryggðu samkv. 107. gr. laganna:

a. Kvæntir karlar:		
Á 1. verðlagssvæði	kr. 455.00	
Á 2. —	— 365.00	
b. Ókvæntir karlar:		
Á 1. verðlagssvæði	— 410.00	
Á 2. —	— 330.00	
c. Ógiftar konur:		
Á 1. verðlagssvæði	— 305.00	
Á 2. —	— 245.00	

2. Iðgjöld atvinnurekenda samkv. 112. gr. laganna:
 Á 1. verðlagssvæði ..... kr. 5.45 á viku.
 Á 2. — ..... — 4.10 — —
3. Heildarupphæð framlags sveitarfélaga samkv. 114. gr. laganna:
 12.6 millj. kr.
4. Fast framlag ríkissjóðs samkv. 116. gr. laganna:
 20.4 millj. kr.

29. gr.

Auk þeirra, sem gjaldskyldir eru til almannatrygginganna samkvæmt 105. gr. laganna, skulu þegar þeirra ríkja, sem hafa gagnkvæmissamninga um tryggingar við Ísland og búsettir eru hér á landi, einnig greiða iðgjöld til almannatrygginganna. Ráðherra ákveður iðgjaldaupphæð þeirra.

30. gr.

Í stað ákvæða um verðlagsuppbætur og vísitöluálag í 2. tölul. bráðabirgða-ákvæða laganna skulu eftirfarandi ákvæði gilda:

Grunnupphæðir bóta samkv. lögum þessum skulu hækka til samræmis við vísitölu eftir sömu reglum og laun.

Iðgjöld samkvæmt 107. og 112. gr. og framlög samkvæmt 114. og 116. gr. laganna, sbr. 28. gr. þessara laga, skulu innheimt með álagi samkvæmt vísitölu þeirri, sem uppbætur á laun, er ekki fara fram úr kr. 1830.00 á mánuði, miðast við í marzmánuði það ár, sem gjöldin eru á lögð. Iðgjöld vegna lögskráðra sjómanna samkv. 112. gr. laganna skulu innheimt með álagi samkvæmt vísitölu janúarmánaðar, þar til vísitöluálag ársins hefur verið ákveðið.

31. gr.

Í stað ákvæða síðasta másl. fyrstu málsgr. 109. gr. laganna skulu eftirfarandi ákvæði gilda:

Nú greiðir sveitarsjóður iðgjald iðgjaldsgreiðanda samkv. 1. málsgr. 109. gr. laganna, og tekur þá sveitarstjórn ákvörðun um, hvort og á hvern hátt hún krefur hann um endurgreiðslu.

32. gr.

Störf ógifts fólks yfir 20 ára aldur, er dvelst og starfar á heimilum foreldra sinna, skulu metin til vinnuvikna samkv. 112. gr. laganna á sama hátt og störf unglinga á aldrinum 16—20 ára, sbr. reglugerð 21. des. 1946, um áhættuiðgjöld o. fl.

33. gr.

Tryggingastofnun ríkisins skal vera heimilt, til ársloka 1955, að fella niður af iðgjöldum þeirra atvinnurekenda, sem hætta atvinnurekstri á því tímabili, allt að þeirri upphæð, sem hlutaðeigandi greiddi í slysatryggingaiðgjöld fyrir árið 1946 samkv. II. kafla laga nr. 104/1943.

34. gr.

Um innheimtu framlags sveitarsjóða gilda ákvæði 117. gr. laganna, auk ákvæða 115. gr., þó þannig, að Tryggingastofnunin getur innheimt þau án milligöngu innheimtumanna ríkisins, að svo miklu leyti sem hún kys það heldur.

Hafi sveitarsjóður eigi tekjur, sem tryggingargjaldi svarar, af þeim fasteignum, sem framlag sveitarfélags til tryggingasjóðs miðast við þegar því er skipt milli sveitarfélaga innan tryggingaumdæmis samkv. 2. tölul. 3. málsgr. 114. gr. laganna, er sveitarstjórn heimilt að leggja á og innheimta hjá eigendum fasteignanna upphæð, sem svarar því gjaldi, sem sveitarsjóður greiðir þannig vegna þeirra.

35. gr.

Tekjuafgangi Tryggingastofnunarinnar, eins og hann nú er orðinn og síðar kann að verða, skal varið til þess að mæta ófyrirsjáanlegum halla, er verða kann á

rekstri trygginganna einstök ár, og skal ekki tekið til ábyrgðar ríkissjóðs umfram hið fasta framlag hans, sbr. 28. gr. þessara laga, meðan nokkur tekjuafgangur er fyrir hendi í tryggingasjóði.

36. gr.

Skrár þær, er sveitarstjórnur ber að semja samkvæmt 118. gr. laganna, skal gera í þremur eintökum, og skulu þær gerðar mánuði fyrr en greinin ákveður. Skal sveitarstjórn senda eitt eintakið hlutaðeigandi innheimtumanni þá þegar, en hin tvö til skattanefndar (skattstjóra), eins og greinin mælir fyrir.

Ákvæði 3. og 4. mgr. 118. gr. skulu einnig gilda um framlagningu skrár um iðgjöld samkvæmt 112. og 113. gr., svo og um kærur út af þeim gjöldum.

37. gr.

Heimilt skal að fresta afhendingu nýrra tryggingarskirteina, sbr. 127. gr., eftir því sem tryggingaráð telur nauðsynlegt, og nota fyrri skirteini á meðan slík frestun varir.

38. gr.

Til ársloka 1955 skulu sjúkrasamlög í kaupstöðum utan Reykjavíkur annast umboðsstörf fyrir Tryggingastofnunina, samkv. samningum, er tryggingaráð samþykkir.

39. gr.

Sjúkrasamlagsiðgjöld samkv. 45. gr. laga nr. 104/1943 og iðgjöld samkv. 112. og 113. gr. almannatryggingalaganna vegna lögskráðra sjómanna og bifreiðarstjóra skulu hvíla sem lögveð á hlutaðeigandi skipum og bifreiðum og ganga fyrir öllum öðrum veðum en lögveðum fyrir gjöldum til ríkissjóðs. Iðgjöld samkv. 112. og 113. gr. vegna byggingar húsa og annarra mannvirkja skulu og hafa sams konar veðrétt í eignum þessum.

40. gr.

Tryggingaráð getur ákveðið, að auk þeirra frjálsslysatrygginga, sem Tryggingastofnuninni er heimilt að taka að sér samkv. 3. másl. 1. málsgr. 135. gr. laganna, skuli stofnunin einnig veita félagssamtökum íþróttamanna kost á að kaupa slysatryggingu fyrir meðlimi sína, þegar þeir taka þátt í opinberri íþróttakeppni eða æfingum og námskeiðum undir stjórn viðurkenndra íþróttakennara, enda fáist endurtrygging fyrir a. m. k. 75% áhættunnar.

41. gr.

Fyrsti töluliður bráðabirgðaákvæða laganna, um takmörkun á lífeyrisgreiðslum, skal vera í gildi til ársloka 1955.

42. gr.

Þó að lífeyrisgreiðslur falli niður vegna fyrirmæla í 1. tölul. bráðabirgðaákvæða laganna, haldast í fullu gildi ákvæði 16. gr. um hækkun lífeyris vegna frestunar á lífeyrisgreiðslum.

43. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1955. Jafnframt falla úr gildi lög nr. 38/1953 og lög nr. 50/1954.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Ýmis veigamestu ákvæði laganna um almannatryggingar falla úr gildi við lok þessa árs, svo sem ákvæði 22. gr. viðaukalaganna, nr. 38 frá 1953, um frestun á framkvæmd heilsugæzlu, ákvæði 26. gr. sömu laga, um iðgjaldaupphæðir, framlög ríkissjóðs og sveitarsjóða, ákvæði 38. gr. sömu laga, um skerðingu lífeyris vegna tekna, og fleiri ákvæði varðandi framkvæmd trygginganna, sbr. nefnd viðaukalög nr. 38 frá 1953.

Ríkisstjórnin ákvað að skipa 5 manna nefnd til þess að endurskoða löggjöfina um almannatryggingar í heild. Var þessi nefnd skipuð af félagsmálaráðherra hinn 7. maí s. l.

Nefnd þessi skal sérstaklega:

1. Athuga gaumgæfilega fjárhagslegan grundvöll trygginganna.
2. Hafa við endurskoðunina til hliðsjónar samþykkt Alþjóðavinnuálastofnunarinnar nr. 102 frá 1952, um lágmarksákvæði almannatrygginga, svo og samninga aðildarríkja Evrópuráðsins um almannatryggingar.
3. Leita umsagnar og tillagna hjá bæjarstjórnnum og hreppsnefndum í landinu, svo og öðrum þeim aðilum, sem nefndin álitur gagnlegt að hafa samráð við um tryggingalöggjöfina og framkvæmd hennar.

Að rannsóknnum sínum loknum skal nefndin semja frumvarp til heildarlaga um almannatryggingar, og skal því skilað til ríkisstjórnarinnar svo fljótt sem kostur er.

Nefnd þessi tók til starfa í maí s. l.

Það er augljóst af því, sem hér hefur verið greint frá um verkefni þessarar nefndar, að enginn möguleiki er á því, að hún fái lokið störfum og skilað heildarfrumvarpi til laga um almannatryggingar svo tímanlega til ríkisstjórnarinnar, að það gæti orðið að lögum, þegar áður nefnd þýðingarmikil ákvæði viðaukalaganna falla úr gildi, eða nú fyrir áramótin.

Nefndin hefur því undanfarið unnið að undirbúningi þessa lagafrumvarps, sem hér liggur fyrir.

Með frumvarpi þessu er m. a. lagt til, að ákvæði þau, sem falla úr gildi 31. des. n. k., verði áfram í gildi til 31. desember 1955. Nefndin gerir ráð fyrir því, að hafa skilað umræddu frumvarpi til heildarlaga um almannatryggingar áður en reglulegt Alþingi 1955 kemur saman.

Inn í þetta frumvarp er fellt ákvæði laga nr. 50 frá 1954, um bætur vegna dánarslysa lögskráðra sjómanna, sbr. 20. gr. frv.

Að öðru leyti er frumvarp þetta í meginatriðum samhljóða lögum nr. 38 frá 1953, um breyting á lögum nr. 50 frá 1946, um almannatryggingar, og viðauka við þau.

Þar eð flestar greinar þessa frumvarps eru samhljóða tilsvarendi greinum laga nr. 38 frá 1953, þykir yfirleitt ekki þörf athugasemda um einstakar greinar frumvarpsins.

Áður er gerð grein fyrir því, að ákvæði laganna nr. 38 frá 1953, sem eru tímabundin og miðuð við 31. desember 1954, eru í frumvarpi þessu framlengd um eitt ár til 31. desember 1955.

I.

Nýmæli er í 9. gr. frumvarpsins. Samkvæmt grein þessari er lagt til, að ákvæði 28. gr. laga nr. 50 frá 1946 verði framvegis takmörkuð við þær einar fráskildar konur, sem fengið hafa fullan lögskilnað. Ef grein þessi verður að lögum, eiga konur, sem aðeins hafa leyfisbréf til skilnaðar að borði og sæng, ekki rétt til þess, að Tryggingastofnunin greiði þeim barnalífeyri, en til þessa hafa ákvæði 28. gr. einnig verið látin taka til þeirra. Reynslan hefur leitt í ljós, að oft er erfitt fyrir Tryggingastofnunina að fá slíkan barnalífeyri endurgreiddan, vegna þess, að því er af framfærslusveit haldið fram, að lögfylgjur skilnaðar að borði og sæng séu fallnar niður og þar með rétturinn til að krefja framfærslusveit, t. d. þegar hlutaðeigandi hjón hafa tekið upp samvistir á ný. Tryggingastofnunin telur, að skipulegt eftirlit af hennar hálfu í þessu efni hlyti að vera mjög umfangsmikið og kostnaðarsamt og þó óvíst um árangur. Þykir því rétt að takmarka rétt fráskilinna kvenna á hendur Tryggingastofnun ríkisins við þær konur einar, sem fengið hafa fullan lögskilnað. Rétt kvenna, sem hafa skilnaðarleyfisbréf að borði og sæng, til barnalífeyris hjá viðkomandi dvalarsveit gegn endurgreiðslu frá framfærslusveit

fóður mun þurfa að tryggja með breytingu á framfærslulögum. Ef ákvæði þetta verður að lögum, mun ríkisstjórnin hlutast til um þessa breytingu á framfærslulögum.

II.

Ákvæði 21. gr. frumvarpsins svarar til 19. gr. laga nr. 38 frá 1953, en er þó nokkuð breytt. Tilgangurinn með þessari breytingu er að takmarka áhættu þá, sem Tryggingastofnun ríkisins tekst á hendur samkvæmt greininni, við þau ein slys, sem gefa rétt til greiðslu slysadagpeninga. Tryggingastofnunin er þannig ekki ætluð áhætta vegna slysa, sem orsaka óvinnuhæfni skemur en 10 daga. Ef um er að ræða óvinnuhæfni í 10 daga eða lengur, hefur Tryggingastofnunin áhættu þá, sem greinir fjallar um. Samkvæmt nýlega uppkveðnum dómi í Hæstarétti var ákvæði 19. gr. laga nr. 38 frá 1953 skýrt án umræddrar takmörkunar. Breytingu þeirri, sem felst í frumvarpsgreininni, er ætlað að koma í veg fyrir, að Tryggingastofnunin beri áhættu samkvæmt greininni vegna slysa, sem eigi hafa í för með sér óvinnuhæfni í a. m. k. 10 daga.

III.

Við 25. gr. frumvarpsins er þetta að athuga:

- a. Nú hafa sjúkrasamlög verið stofnuð alls staðar þar, sem lög gera ráð fyrir. Fyrsti tölul. 23. gr. laga nr. 38 1953 er því felldur niður úr frumvarpinu.
- b. Á eftir 3. tölul. er nýr töluliður varðandi þá, sem öðlast rétt til sjúkrahjálpar í öðru landi samkvæmt milliríkjasamningi. Sem dæmi má nefna milliríkjasamning milli Íslands, Danmerkur, Noregs og Svíþjóðar, um flutning milli sjúkrasamlaga og um sjúkrahjálpar vegna dvalar um stundarsakir, sem gerður var 20. júlí 1953. Hér er um að ræða sjúkrahjálpar samkvæmt III. kafla samningsins. Samkvæmt 2. mgr. 39. gr. laga nr. 104 frá 1943 á tryggður maður, sem er á ferðalagi utan umdæmis síns sjúkrasamlags, rétt til sjúkrahjálpar frá samlagi sínu, ef hann veikist. Með nefndum milliríkjasamningi hefur honum nú verið tryggður réttur á hendur sjúkrasamlagi í dvalarlandinu til greiðslu lækningahjálpar og sjúkrahúsvistar.

Rökrétt afleiðing af þessu er, að niður falli skylda samlagsins í heima-landinu til að greiða þessa sjúkrahjálpar. Danir, Norðmenn og Svíar eiga rétt til sjúkrahjálpar hér, ef þeir veikjast meðan þeir dvelja hér. Íslendingar, sem veikjast meðan þeir dveljast í Danmörk, Noregi eða Svíþjóð, eignast tilsvarendi rétt þar, og mættu því skoðast tvítryggðir, ef þeir einnig ættu rétt til að krefja íslenskt samlag vegna veikinda, sem danskt, norskt eða sænskt samlag á að standa straum af samkvæmt samningnum. Reglan, sem þessi töluliður fjallar um, mun raunar mega teljast í gildi samkvæmt 137. gr. almannatryggingalaganna. Umræddur töluliður breytir því ekki gildandi lögum, en er skotið inn í greinina til skýringar og ábendingar.

IV.

Ákvæði 27. gr. frumvarpsins fjallar um athugun á vinnugetu öryrkja og svarar til 25. gr. laga nr. 38 frá 1953, en er nokkuð breytt. Breytingin er í því fólginn, að gert er ráð fyrir samstarfi þriggja aðila um þessa athugun í stað Tryggingastofnunarinnar einnar. Eðlilegt má telja, að fleiri aðilar en Tryggingastofnunin standi að þessari athugun, svo að sjónarmið hennar sem bótagreiðanda komi ekki ein til álita. Er því lagt til, að athugun þessi verði framkvæmd í samvinnu við hlutaðeigandi héraðsstjórn og félagsmálaráðuneytið.

Nú þegar er hafin athugun á vinnugetu öryrkja í Reykjavík á vegum félagsmálaráðuneytisins, Tryggingastofnunarinnar og Reykjavíkurbæjar.

V.

Í sambandi við 28. gr. er ástæða til að taka þetta fram:

Samkvæmt fjárhagsáætlun Tryggingastofnunar ríkisins fyrir árið 1955 er gert ráð fyrir, að heildarútgjöld verði 126.5 milljónir króna. Heildartekjur stofnunarinnar eru hins vegar ekki áætlaðar nema 118 milljónir króna. Hvort tveggja er miðað við vísitölu 158. Reksturshalli er þannig áætlaður 8.5 milljónir króna.

Eftirstöðvar tryggingasjóðs voru um 12 millj. króna í árslok 1952. Á árinu 1953 var hallinn ca. 2 millj. króna og á yfirstandandi ári mun samkvæmt upplýsingum Tryggingastofnunar ríkisins mega gera ráð fyrir ca. 5 millj. króna halla. Samkvæmt þessu verða eftirstöðvar tryggingasjóðs nú um áramótin ca. 5 millj. króna. Í fjárlagafrumvarpinu fyrir árið 1955, sem nú hefur verið lagt fyrir Alþingi, er lagt til, að ríkissjóður greiði Tryggingastofnun ríkisins 5 millj. króna aukaframlag á árinu 1955. Nefndin leggur til, að iðgjöldin verði óbreytt þetta eina ár. Nefndin telur, að ekki sé fært að láta tryggingasjóð bera meira en ca. 2 millj. króna af áætluðum halla ársins 1955. Hún leggur því til, að aukaframlag ríkissjóðs fyrir árið 1955 verði hækkað um 1.5 millj. króna í 6.5 millj. króna.

VI.

Ákvæði 29. gr. frumvarpsins eru nýmæli. Greinin fjallar um tryggingarskyldu þeirra erlendra manna, sem öðlazi geta rétt til bóta samkvæmt gagnkvæmissamningum. Greinin þarfnast annars ekki skýringa.

VII.

Ákvæði 2. mgr. 40. gr. laga nr. 38 frá 1953, um útgáfu handbókar, þykir mega falla niður að þessu sinni, þar eð almannatryggingalögin eru í endurskoðun.

VIII.

Bráðabirgðaákvæði laga nr. 38/1953 á nú ekki lengur við og er því ekki tekið upp í frumvarpið.